
Vergaderjaar 2012 - 2013

33 076 Voorstel van wet van de leden Van Gerven en Dijsselbloem tot nadere wijziging van de Wet verbod pelsdierhouderij

B

**VOORLOPIG VERSLAG VAN DE VASTE
COMMISSIE VOOR ECONOMISCHE ZAKEN,
LANDBOUW EN INNOVATIE¹**

Vastgesteld 2 oktober 2012

Het voorbereidend onderzoek van dit wetsvoorstel geeft de commissie aanleiding tot het maken van de volgende opmerkingen en het stellen van de volgende vragen.

Inleiding

De leden van de **VVD**-fractie hebben met veel verontrusting kennis genomen van het nader gewijzigde wetsvoorstel inzake het verbod op de pelsdierhouderij. Deze leden memoreren dat het nu bijna 2 jaar geleden is dat dit, toen al gewijzigde wetsvoorstel in dit huis behandeld is. Op de destijds plotseling opkomende bereidheid van de initiatiefnemers om een nieuwe novelle in te dienen, met als inhoud flankerende maatregelen, hebben deze leden direct al met scepsis gereageerd. Deze leden verwachtten weinig van dit initiatief. De leden van de fractie van de VVD vreesden bovendien dat deze bereidheid alleen werd ingegeven door de vrees van initiatiefnemers voor een stemming. Deze leden meldden toen reeds dat uitstel weinig meer zou

¹ Samenstelling:

Holdijk (SGP), Kneppers-Heynert (VVD) (*voorzitter*), Terpstra (CDA), Noten (PvdA) (*vice-voorzitter*), Sylvester (PvdA), Essers (CDA) Thissen (GL), Nagel (50PLUS), Elzinga (SP), Koffeman (PvdD), Reuten (SP), Schaap (VVD), Smaling (SP), Flierman (CDA), Hoekstra (CDA), Van Boxtel (D66), Backer (D66), Vos (GL), De Lange (OSF), Schrijver (PvdA), Postema (PvdA), Vlietstra (PvdA), vac. (PVV), Van Strien (PVV), Faber-van de Klashorst (PVV), Ester (CU), Van Rey (VVD), Bröcker (VVD), Beckers (VVD)

opleveren dan vertraging en een financiële dode mus: dat namelijk niet recht zou worden gedaan aan de normale gang van zaken bij bestemmingswijzigingen, onteigeningen of wettelijke inperkingen: namelijk een redelijke schadeloosstelling vanwege het gedwongen beëindigen van de bedrijfsuitoefening. De novelle laat zien dat een en ander nu harde realiteit is geworden. De thans voorgestelde inhoud van het flankerend beleid en de daarbij behorende bedragen beschouwen deze leden als niet meer dan een farce. Het wetsvoorstel getuigt nog altijd van een inbreuk op de principes die normaal zijn voor een rechtsstaat, namelijk de bescherming van de rechtspositie van de burger, ook als het algemeen belang in het geding is. De nertsenhoudery wordt nu onderworpen aan de willekeur van de overheid en, daarachter, aan de willekeur van zogenaamde ethische principes. Het flankerend beleid is niet meer dan een schaamlap, een tegemoetkoming die moet verdoezelen dat de rechtspositie van de nertsenhouders met voeten wordt getreden.

De leden van de VVD-fractie hebben in deze enkele vragen voor de initiatiefnemers.

De leden van de **CDA**-fractie hebben met belangstelling en waardering kennisgenomen van de tweede novelle bij het wetsvoorstel verbod pelsdierhoudery. De waardering is echter beperkt tot de inzet van de indieners en slaat niet op de inhoud. Ter voorbereiding van het debat hebben deze leden nog enkele algemene vragen.

De leden van de **PVV**-fractie hebben kennisgenomen van het initiatiefwetsvoorstel tot nadere wijziging van de Wet verbod pelsdierhoudery en hebben nog enkele vragen over het voorstel.

De leden van de **ChristenUnie**-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het voorstel van de leden Van Gerven en Dijsselbloem tot nadere wijziging van de Wet verbod pelsdierhoudery, maar hebben daarover nog wel enkele vragen.

Het lid van de **SGP**-fractie heeft met belangstelling doch tevens met de nodige reserves van het wetsvoorstel kennis genomen. Hij erkent dat deze tweede novelle verder gaat dan eerdere voorstellen op het punt van de tegemoetkoming in de te verwachten schade, maar ook dit voorstel voorziet niet in een vooraf zeker gestelde volledige schadevergoeding.

De Tweede Kamer heeft besloten de pelsdierhoudery als industrie te verbieden, hetgeen ook de uitgangspositie is van het lid van de **50PLUS**-fractie. Vanuit die erkenning zijn er een aantal vragen die dit lid vanuit het oogpunt van zorgvuldige wetgeving graag wil stellen aan de initiatiefnemers.

Het lid van de **PvdD**-fractie ziet uit naar de behandeling van de tweede novelle bij het initiatiefwetsvoorstel houdende een verbod op pelsdierhoudery. Deze behandeling vormt naar verwachting de afronding van een slepend en veelvuldig getraineed wetgevingstraject dat voortduurt sinds de motie-Swildens c.s. (TK 26200 XIV, nr. 63) in 1999 door een Kamermeerderheid werd aangenomen. Hij vindt het teleurstellend dat het dan uiteindelijk een kwart eeuw gekost zal hebben, alsook het leven van zo'n 160 miljoen nertsen, om via de twee Kamers van de Staten-Generaal een verbod te bewerkstelligen voor een onethische, milieuvervuilende en wrede sector zonder enkele rechtvaardiging en waar al decennia geen enkel draagvlak meer voor is. Het proces heeft nu echt lang genoeg geduurd en het is van groot belang dat deze wet zo spoedig in werking treedt, zodat het fokken en vergassen van levende wezens louter voor hun vacht een halt wordt toegeroepen.

Het lid van de fractie van de PvdD is voorts van mening dat achter de bontproductie bijzonder veel leed schuilgaat. Keer op keer toont onderzoek aan dat nertsen niet gedomesticeerd kunnen worden en daarom onhoudbaar zijn als 'productiedier'. Toch worden de nertsen in Nederland op bio-industriële wijze gefokt en met onnatuurlijk veel soortgenoten gehouden op kleine oppervlakten in kooien van draadgaas met gaasrooster vloeren. Het houden van de dieren brengt zeer ernstige gezondheids- en welzijnsproblemen met zich mee. Om deze redenen steunt dit lid het initiatiefwetsvoorstel, ondanks het

feit dat de termijn van de afbouw van nertsenhoudertijen steeds opgerekt is en het nu tot 2024 zal duren voordat er definitief een einde komt aan de nertsenfokindustrie in Nederland.

Vragen aan de initiatiefnemers

Verloop wetgevingstraject wet verbod pelsdierhouderij

De leden van de fractie van de **VVD** vragen waarom het zo lang geduurd heeft voor de initiatiefnemers met de voorliggende nadere wijziging van de wet verbod pelsdierhouderij zijn gekomen? De toezegging snel tot actie over te gaan en met voorstellen van een flankerend beleid te komen stammen van 5 oktober 2010. Was het niet mogelijk geweest sneller met voorstellen te komen? De nertsenhouders verkeren nu al 5 jaar in onzekerheid: zoiets kan de overheid burgers toch niet aandoen? Wat motiveert de initiatiefnemers de nertsenhouders zo lang in onzekerheid te laten verkeren?

De leden van de **ChristenUnie**-fractie vragen of het verstrijken van de tijd sinds aanneming in de Tweede Kamer van het wetsvoorstel verbod pelsdierhouderij en de eerste novelle effect heeft op te verwachten schade voor de staat naar aanleiding van dit wetsvoorstel, nu in die wetsvoorstellen deels gekozen is voor compensatie door het bieden van extra afbouw- en voorbereidingstijd?

Relatie wet verbod pelsdierhouderij tot verkiezingprogramma's indieners

Uit de doorberekening van het CPB van de Verkiezingsprogramma's bij de Tweede Kamerverkiezingen van 2012 blijkt dat het programma van de SP het slechtste scoort met betrekking tot de werkgelegenheid in 2040. Als reactie hierop stelde de leider van de SP in de Tweede Kamer, het lid Roemer, dat het de SP niet gaat om de werkloosheid in 2040, maar om de werkgelegenheid nu. Graag zouden de leden van de **CDA**-fractie van de indiener van de SP, het lid Van Gerven, willen vernemen welke bijdrage het wetsvoorstel verbod pelsdierhouderij levert aan deze gedachte.

De PvdA is de verkiezingen ingegaan met de leuze Sterker en Socialer. Graag zouden deze leden van de indiener van de PvdA, het lid Dijsselbloem, willen vernemen welke rol het wetsvoorstel verbod pelsdierhouderij speelt in deze gedachte. Hoe kan het sluiten van een economisch gezonde bedrijfstak bijdragen aan het sterk en sociaal maken van Nederland, zo vragen deze leden zich af.

Gronden voor een verbod en verhouding tot andere sectoren

Kunnen de initiatiefnemers aan de leden van de **VVD**-fractie uitleggen waarom de mechanische kokkelvisserij wel een nadeelcompensatie werd toegekend, zelfs ondanks de strijdigheid van deze activiteit met de Habitatrichtlijn, terwijl de volledig legale nertsenhoudertij een dergelijke compensatie moet worden onthouden? Wat rechtvaardigt het afwijken van het gelijkheidsbeginsel?

Voorts constateren deze leden dat, terwijl de productie van bont wordt verboden, het gebruik van bont in Nederland de laatste jaren sterk toeneemt. Modeontwerpers stimuleren dit zonder enige reserve. Dit alles wordt niets in de weg gelegd, de productie van bont elders dus ook niet. Hoe rijmen initiatiefnemers deze praktijk met hun ogenschijnlijk zo zuivere ethische principes? Waarom overwegen zij in voorliggende wet geen wettelijke maatregelen tegen de praktijk van modeontwerpers, de handel en het gebruik van bont? De initiatiefwet verbiedt de productie van bont in Nederland omdat hier sprake is van een niet-essentieel product. Daarnaast zijn de initiatiefnemers van mening dat een overgangstermijn van een beperkt aantal jaren voldoende is om een schaderegeling achterwege te laten. Gaan zij er van uit dat deze wet een precedent vormt voor het verbieden van meer zogenaamd niet essentiële producten in Nederland? En houdt dit in dat via een verbodswetgeving of een bestemmingswijziging een beperkte overgangstermijn voortaan een voldoende grond vormt voor het achterwege laten van schaderegelingen? De leden van de VVD-fractie verzoeken de initiatiefnemers hierover enige nadere beschouwingen te geven.

Het belangrijkste motief van het wetsvoorstel om de sector te sluiten is het feit dat men in deze sector alleen maar een luxeproduct maakt. Zijn er volgens de indieners nog meer sectoren die in aanmerking komen voor sluiting omdat het product slechts een luxeartikel is, zo vragen de leden van de fractie van het **CDA**.

Het gevolg van de samenhangende wetsvoorstellen is dat een complete sector, die op legale wijze bedrijfsmatig actief is, wordt verboden en beëindigd zonder dat daarvoor overtuigende ethische argumenten worden bijgebracht. Zijn de initiatiefnemers het eens met het lid van de **SGP**-fractie dat er sprake is van een thans volstrekt legale bedrijfsuitoefening?

Met het oog op het argument dat het om de productie van een luxeartikel (bont) gaat, vraagt dit lid of dit het enige luxeartikel is dat in relatie staat tot het bedrijfsmatig houden van dieren. Indien er meer vergelijkbare producten zijn verneemt dit lid graag welke dat zijn, en of de initiatiefnemers zich op het standpunt stellen dat ook de productie hiervan beëindigd dient te worden en, zo ja, op welke termijn? Welke argumenten bezigen zij om zich, althans voorlopig, te beperken tot het houden van pelsdieren?

Productie van bont in andere landen

Net als bij het verworpen voorstel van mevrouw Thieme met betrekking tot de rituele slacht (31571) verbiedt het wetsvoorstel verbod pelsdierhouderij de productie van bont in ons land, maar niet de consumptie. De leden van de **CDA**-fractie vragen de indieners welke ethische gedachten hen ertoe gebracht hebben te menen dat het dragen van bont aanvaardbaar is als het bont maar niet in Nederland wordt geproduceerd? Is het welzijn van de dieren gediend met het verplaatsen van de productie naar Denemarken, Polen of China?

Onteigening en schadeloosstelling

De thans voorliggende tweede novelle regelt een aantal maatregelen in de sfeer van het flankerend beleid, door een bijdrage te leveren aan ondermeer de sloopkosten en de pensioenen. Het wetsvoorstel verbod pelsdierhouderij wil de sector sluiten over tien jaar, gepaard met enkele flankerende maatregelen. Maar het blijft naar de mening van de leden van de **CDA**-fractie een onteigening zonder schadeloosstelling. Kunnen de indieners nog eens uitleggen hoe dit wetsvoorstel te rijmen valt met de Grondwet en met het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM)? Daarin is toch geregeld dat de overheid niet tot onteigening kan overgaan zonder schadeloosstelling? Tevens vragen deze leden zich af wat naar de mening van de indieners het algemeen belang is van de overheid om tot onteigening over te gaan?

Overgangstermijn en investeringen in de nertsensector

De leden van de **VVD**-fractie vragen waarom de initiatiefnemers nog altijd geen financieel gekwantificeerde onderbouwing gegeven hebben van de gevolgen van de verbodswet: namelijk dat een overgangstermijn van tien jaar afdoende zou zijn om alle werkelijk te lijden schade te compenseren en om ook voldoende zekerheden te bieden om het bedrijf op alternatieve wijze voort te zetten. Het is aannemelijk dat banken na inwerkingtreding van deze wet niet meer bereid zullen zijn investeringen in deze sector te financieren. Desalniettemin zijn vele nertsenhouders verplicht welzijnsinvesteringen te plegen. Als banken deze niet meer willen ondersteunen, hoe moet een dergelijk dilemma dan worden opgelost? Gaan initiatiefnemers er vanuit dat dergelijke bedrijven dan, vanwege het niet nakomen van wettelijke verplichtingen, voortijdig moeten worden gesloten? Maar er is dan toch sprake van overmacht? Hoe valt dit te rijmen met de wettelijk omschreven illusie van de initiatiefnemers

dat er sprake is van een terugverdientijd van de reeds gepleegde investeringen van 10 jaar? Moet hier niet de overheid aansprakelijk worden gesteld voor de onmogelijke positie waarin de nertsenhouders terecht komen? De leden van de VVD-fractie vragen in deze een juridisch sluitende reactie.

Zowel bij eerdere voorstellen alsook thans stelt het lid van de **SGP**-fractie zich op het standpunt dat een volledige nadeelcompensatie c.q. schadevergoeding, naast de ethische grondslag, een absolute voorwaarde is voor de aanvaardbaarheid van de samenhangende voorstellen.

Bij het lid van deze fractie bestaat nog steeds ernstige twijfel of aan beide genoemde voorwaarden wordt voldaan. Zo vraagt hij op welk objectief onomstreden onderzoek de stelling berust dat de overgangstermijn van tien jaar toereikend is om de mede op overheidsbevel gedane en eventueel nog te verrichten investeringen terug te verdienen.

De beëindiging op termijn betekent volgens dit lid dat een sterfhuissituatie ontstaat. Delen de initiatiefnemers de veronderstelling dat, gaande richting het einde van de tienjarentermijn het aantrekken van kapitaal en het werven van personeel (vervanging) steeds moeizamer zal verlopen? Hebben zij voorts het vertrouwen dat tot het einde van de overgangstermijn - in een krimpsituatie dus - het dierenwelzijn tenminste op het huidige peil is gegarandeerd?

Uit een onderzoek van Deloitte ² wordt de conclusie getrokken dat een overgangstermijn van 10 jaar te kort is om de gepleegde investeringen (in kapitaal en in arbeid) terug te verdienen. Dit zou leiden tot faillissementen en gedwongen bedrijfssluitingen met mogelijke restschulden. Het lid van de **50PLUS**-fractie vraagt de indieners hoe zij deze conclusies beoordelen.

Bijkomende factoren hierbij zouden kunnen zijn dat banken in bovengenoemde situatie niet meer willen financieren en een vervroegde uitstroom van werknemers en middelen waardoor eveneens financiële noodsituaties kunnen ontstaan. Delen de initiatiefnemers deze visie?

Positie van werknemers en werkgelegenheid

Voor de nertsenhouders is er thans bij novelle een zogenaamd flankerend beleid geregeld. Wat staat de initiatiefnemers voor ogen met de positie van de vele werknemers in deze sector? Moeten zij aan hun lot worden overgelaten als de bedrijven sluiten? En als een deel van deze werknemers al tijdig een veilig heenkomen weet te vinden, hoe moeten de nertsenhouders dan aan arbeidskrachten komen om het bedrijf tot de datum van beëindiging voort te zetten? Hebben de initiatiefnemers nagedacht over dit sociale aspect van de verbodswetgeving vragen de leden van de **VVD**-fractie.

De leden van de **PVV**-fractie vragen de initiatiefnemers of er getallen bekend zijn van het aantal werknemers dat werkzaam is in de nertsenhouderij? Zo ja, is er bekend uit welke nationaliteiten deze groep is samengesteld? Hoeveel van deze werknemers zijn woonachtig in Nederland en hoeveel van deze werknemers zijn afkomstig uit Oost-Europa?

Sloopregeling en pensioenvoorzieningen

De wettelijke regels van het voorgestelde flankerend beleid bevatten weinig meer dan algemeen geformuleerde onderwerpen. Wel worden nadere regels in het vooruitzicht gesteld. Kan aan de leden van de **VVD**-fractie enigszins verhelderend worden aangegeven hoe deze nadere regelingen inhoud moet worden gegeven? Welke criteria gaan er gelden om voor de sloop- of ombouwkosten of voor een tegemoetkoming in de pensioenvoorziening in aanmerking te komen? Wat is in deze billijk of urgent?

² Deloitte, *Onderzoek NFE. Analyse wetsvoorstel "Wet verbod pelsdierhouderij"*, 2 juni 2009.

Hoe groot achten de indieners de kans dat als gevolg van dit wetsvoorstel nertsenhouders onder de 55 jaar met onevenredig nadeel in de opbouw van hun pensioen te maken krijgen, dat zij niet door het opstarten van een nieuwe onderneming kunnen wegnemen? Waarom werd een discretionaire bevoegdheid voor de minister met betrekking tot eventuele pensioenproblematiek van nertsenhouders onder de 55 niet nodig geacht, zo vragen de leden van de fractie van de **ChristenUnie**.

Het lid van de **SGP**-fractie vraagt met betrekking tot de voorgestelde sloopregeling of de initiatiefnemers duidelijk willen maken op basis van welke criteria zal worden bepaald of een pelsdierhouder voor een tegemoetkoming in deze in aanmerking komt. Daarnaast vraagt hij aan de hand van welke criteria de (maximale) hoogte van de te verstrekken tegemoetkoming dient te worden bepaald. Delen de initiatiefnemers de opvatting dat een schaderegeling die het karakter van een tegemoetkoming en niet van een schadevergoeding heeft, niet voldoet aan de eisen die uit artikel 1 Eerste Protocol EVRM voortvloeien? Meneu zij dat de regeling voor sloopkosten kan worden aangemerkt als "*an amovement reasonably related to it's value*" en zo ja, op basis van welke redenering?

Wat betreft de voorgestelde pensioenregeling en de reikwijdte daarvan zijn bij het lid van de SGP-fractie eveneens vragen gerezen. Zo vraagt hij de initiatiefnemers om duidelijk te maken op basis van welke criteria zal worden bepaald of een pelsdierhouder voor deze tegemoetkoming in aanmerking komt en, zo ja, in hoeverre. Voorts lijken de initiatiefnemers er vanuit te gaan dat de pelsdierhouders in staat zullen zijn hun ondernemingen met winst te staken. Dit lid vraagt of zijn veronderstelling in deze juist is en, zo ja, waarop deze verwachting is gebaseerd. Houden de initiatiefnemers geen rekening met de mogelijkheid van optredende faillissementen?

Tenslotte vraagt dit lid waarom de initiatiefnemers hebben nagelaten de zogenaamde Fiscale Oudedagsreserve bij dit wetsvoorstel te betrekken zoals eerder aan de Eerste Kamer was toegezegd.

Naar de mening van het lid van de **50PLUS**-fractie moet er echte helderheid bestaan op het gebied van de pensioenregeling. Wat zijn de criteria voor een pelsdierhouder die hiervoor in aanmerking wil komen? Wat is de houding tegenover een eigenaar die de leeftijd van 60 bereikt heeft, zijn bedrijf uiteraard niet kan verkopen en geen tien jaar meer heeft om van de geboden overgangstermijn gebruik te maken? Voorts vraagt dit lid welk bedrag er gereserveerd is als financiële dekking voor de pensioenmaatregelen die opgenomen zijn in voorliggend wetsvoorstel. Tevens vraagt dit lid of het juist is dat de initiatiefnemers hebben nagelaten de zogenaamde Fiscale Ouderdomsreserve te betrekken bij de tweede novelle terwijl dit wel aan de Eerste Kamer is toegezegd.

Duurzaamheid en dierenwelzijn

De tweede novelle die nu voorligt wordt gesteund door het lid van de fractie van de **PvdD**. Dit lid acht de niet-verplichte compensatie van sloopkosten, fiscale voorzieningen en de hardheidsclausule een ruimhartig en meer dan adequaat gebaar en meent dat deze voldoende zekerheid bieden voor de pelsdierhouders in Nederland, die al sinds 1999 van een aankomend verbod afwisten, maar willens en wetens hebben uitgebreid. Alhoewel het lid van de fractie van de PvdD-fractie verheugd is dat er geen ruimte meer zal zijn voor pelsdierhouderij in Nederland, is hij er niet gerust op welke bedrijfsvoering hiervoor in de plaats zal komen. Delen de initiatiefnemers de mening dat het zeer wenselijk is dat deze ondernemers omschakelen naar duurzame, biologische landbouw en dat zij hierin ook door de overheid gestimuleerd dienen te worden?

Tijdens het rondetafelgesprek ter voorbereiding op de behandeling van voorliggende novelle in de Tweede Kamer op 7 juni 2012 stelde het Tweede Kamerlid Ouwehand (PvdD) de vraag aan professor Hopster, professor Stafleu en professor Ohl of de nertsen in hun optiek wel gehouden zou mogen worden in Nederland, als daar nu een preventieve toets voor uitgevoerd zou worden. Het unanieme antwoord hierop was "Nee". Toch gaat het nog 10 jaar duren voordat er een einde komt aan de barre omstandigheden waarin de nertsen genoodzaakt zijn te leven. Gezien de grote welzijnsproblemen die

nertsen ervaren, en het enorme aantal dat in deze 10 jaar nog gefokt gaat worden, is het lid van de Partij voor de Dieren van mening dat de resterende omschakeling naar zogenaamde 'welzijnskooien', hoe marginaal de winst ook moge zijn, niet stil mag komen te liggen. Delen de initiatiefnemers deze opvatting? Delen de initiatiefnemers tevens de mening dat de genoemde preventieve toets als norm zou moeten gelden voor het houden van dieren in Nederland? □

Kosten en financiële dekking

De werkelijke schade die de nertsenhouders zal leiden is met zekerheid een veelvoud van het bedrag dat in het gewijzigd wetsvoorstel als flankerend beleid is opgenomen. Als claims van de nertsenhouders en het daarmee verbonden bedrijfsleven door rechterlijke uitspraken worden gehonoreerd, hoe denken initiatiefnemers deze dan te kunnen financieren vragen de leden van de **VVD**-fractie.

Kunnen de indieners aan de hand van concrete schattingen aan de leden van de **ChristenUnie**-fractie inzichtelijk maken dat de huidige jaarlijkse reservering voor de dekking van de kosten van het flankerende beleid voldoende is? De kostenramingen van saneringskosten dateren al weer van een aantal jaren geleden. Hebben de indieners reden om te veronderstellen dat deze ramingen nog steeds actueel zijn? Deze leden vragen voorts of de indieners beschikken over trendmatige cijfers die het financieel reilen en zeilen van de sector in beeld brengen? Ook wat betreft de aantallen pelsdieren? Is er een ontwikkeling waarneembaar wat betreft de aantallen pelsdierhouderijen?

Volgens de indieners is de kans aanzienlijk dat het oorspronkelijke wetsvoorstel samen met de twee wijzigingen daarvan, voldoende compensatie biedt om schadevergoeding te voorkomen. De regering geeft echter per brief aan dat per individueel geval en naar aanleiding van de omstandigheden van dat geval zal moeten worden bekeken welke kosten voor de Staat denkbaar zijn. Waarom is er, naast het oordeel van de parlementair advocaat over de juridische houdbaarheid van het wetsvoorstel, geen *second opinion* gevraagd, zo vragen deze leden.

De sector rept van een groot aantal faillissementen die het wetsvoorstel met zich zal brengen. Wat is het oordeel van de indieners hierover en wat zijn hun eigen verwachtingen op dit punt? Willen de indieners meer integraal reageren op het rapport van Deloitte³?

Staatssteun

De uitvoeringsregeling moet getoetst worden aan verordeningen van de Europese Commissie rond staatssteun. Uit de stukken blijkt niet dat de regeling is voorgelegd. Indien deze constatering juist is: waarom hebben de indieners deze toetsing achterwege gelaten, zo vragen de leden van de fractie van de **ChristenUnie**. De leden van de CDA-fractie sluiten zich bij deze vraag aan.

De leden van de **CDA**-fractie vragen voorts of de initiatiefnemers alsnog bereid zijn de regeling voor te leggen.

Vragen aan de regering

Schade voor nertsenhouders

De leden van de **VVD**-fractie vragen de regering om haar visie te geven over de schade die de nertsenhouders en de overige geledingen in deze sector lijden als gevolg van deze wet. Is de regering van mening dat in deze het gelijkheidsbeginsel in stand moet worden gehouden en dat de

³ Deloitte, *Onderzoek NFE. Analyse wetsvoorstel "Wet verbod pelsdierhouderij"*, 2 juni 2009.

nertsenhouders op gelijke wijze zouden moeten worden behandeld als de kokkelvissers? Wil de regering ook duidelijk maken welke schadeclaims er mogelijk te wachten staan als de initiatiefwet van kracht wordt? Dit niet alleen na afloop van de zogenaamde terugverdientijd, maar ook als de verschillende geledingen in deze sector eerder in problemen komen. Hoe denkt de regering om te gaan met de schade die de ondernemers in deze sector lijden als er sprake is van een vroegtijdige implosie van de sector of als er sprake is van een vroegtijdige individuele gedwongen bedrijfsbeëindiging?

Een andere vraag van deze leden is, hoe de regering denkt om te gaan met de belangen van de nertsenhouders, als er sprake is van schade door procedurele hindernissen bij het zoeken naar alternatieven. Gedacht kan worden aan moeilijkheden bij het wijzigen van bestemmingsplannen, waardoor de in de initiatiefwet gesuggereerde mogelijkheid van voortzetting van het bedrijf gefrustreerd wordt.

Precedentwerking

Hoe denkt de regering om te gaan met een mogelijke precedentwerking van deze wet? Dit als zich initiatieven aandienen voor verdergaande verboden van bedrijfssectoren waar sprake zou zijn van niet essentiële producten? Valt ook dan een verbod te rechtvaardigen zonder schadecompensatie, zo vragen de leden van de **VVD**-fractie.

De voorzitter van de vaste commissie voor Economische Zaken, Landbouw en Innovatie,
Kneppers-Heynert

De griffier van de vaste commissie voor Economische Zaken, Landbouw en Innovatie,
De Boer